

Diskografska industrija u Hrvatskoj od 1927. do kraja 1950-ih: znanstveni projekt kao pomoć projektu digitalizacije

Gramofonske ploče hrvatske proizvodnje na 78 o/min

- Produkcija zagrebačkih tvornica „Edison Bell Penkala“, „Elektroton“ i „Jugoton“
- Čuvaju se u knjižnicama, arhivima, muzejima, privatnim zbirkama
- Neprikladni uvjeti, neujednačeni popisi
- Dokumentacija o radu tvrtki – štura, nepostojeća
- Kolekcionari – doniraju institucijama KAM
(Čapka-NSK; Tončić-DAS; Kraker-Muzej Sisak)

- 2004. - Poticajna skupina za osnutak fonoarhiva
  - prikupiti fonogramsku građu iz čitave Hrvatske
  - zbrinuti vrijedne zbirke sve starijih kolekcionara
  - fizički zaštititi
  - presnimiti na nove medije
  - popisati i znanstveno i stručno obrađivati
- elaborat (Ministarstvo kulture, Odbor za kulturu Sabora, Uprava Grada Zagreba, HDS, „Audio Engineering Society“, mediji)

- 2019. (Zavod za elektroakustiku FER) sastanak za osnivanje Inicijativnog odbora za osnivanje hrvatskog središnjeg fonoarhiva
- predstavnici projekta „e-kultura“ i Hrvatske radiotelevizije, knjižničara i zainteresiranih znanstvenika, pod predsjedavanjem Joze Ivanovića iz Hrvatskog državnog arhiva
- provedba digitalizacije ugroženih fonograma iz čitave države, na projektnoj bazi, u studijima Hrvatskog radija, bez osnivanja institucije ili arhivskog odjela, bez osiguravanja prostora i stručnih zaposlenika

- 2020., (IEF-HRZZ) - projekt „Diskografska industrija u Hrvatskoj od 1927. do kraja 1950-ih“ - doba tvorničke proizvodnje šelak-gramofonskih ploča na 78 okretaja
- rad zagrebačkih tvrtki „Edison Bell Penkala“, „Elektroton“ i „Jugoton“
- E-diskografija – popis informacija o svim postojećim primjercima ploča - temelj sagledavanju specifičnog dijela rane hrvatske zvučne glazbene baštine na fizički ugroženom mediju, njegovu vrednovanju, odabiru naslova vrijednih digitalizacije, trajnog očuvanja i javne prezentacije

- E-diskografija - uz oznake mjesta čuvanja nosi i podatak o njihovom fizičkom stanju(Osim postojećih ploča, evidentirani su i podaci o 1245 snimki koje nisu dostupne u fizičkom obliku, a navedene su u trgovačkim katalogima, notnim izdanjima, periodici i mrežnim izvorima)
- Na temelju popisa ploča – niz istraživanja

Digitalizacija zvučnih snimki u Republici Hrvatskoj

- ne postoji niti zajednička strategija za fizičko i posebno digitalno zbrinjavanje sadržaja fizički ugroženog zvučnog medija
- MINIKULT: 2005. godine „Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe“ – „Program“
  - Dao pregled međunarodnih standarda i smjernica
  - nije stvorio učinkovit zajednički okvir koji bi povezo AKM-zajednice na tematskim projektima
  - nije definirao koji bi to projekti digitalizacije bili od nacionalnog interesa
  - Inicijativa prepuštena ustanovama
  - portal Hrvatska kulturna baština
  - zvučne snimke se ne spominju

- 2020.-2024. nacionalni projekt „e-kultura“ - povećanje pristupa kulturnoj baštini i njegova zaštita sustavnom i trajnom pohranom sadržaja u digitalnom obliku – nastavlja se na projekt Hrvatska kulturna baština
- uspostava jedinstvenog informacijskog sustava - omogućiti korisnicima jedinstven i standardiziran pristup pohranjenom sadržaju
- ne spominje jedinstveni nacionalni plan zaštite kulturne baštine digitalizacijom - niz malih projekata - zasebne ustanove zajednice KAM - nastupaju bez prethodne međusobne komunikacije

- Unatoč zajedničkih kataložnih pravila KAM - ne dijele na jednome mrežnom mjestu kataloge i planove za digitalizaciju
- RH ne postoji jedinstveni registar ili katalog kulturne baštine
- e-kultura - smjernice za digitalizaciju – prvi puta navedene smjernice za zvučne snimke

- inicijative za zbrinjavanje povijesnih zvučnih snimaka u RH – zapreke
  - Nepoznavanje cjelovitog korpusa gradiva
  - Nemogućnost procjene prioriteta na temelju baštinske vrijednosti i fizičkoga stanja
- Broj digitaliziranih zvučnih snimki iz zalihe hrvatske glazbene baštine raste vrlo sporo
  - GP na 78 o/min - nesumnjivo bez odlaganja reformatirati (jedinostveni sadržaj, nestabilni kemijski sastav)
  - CROREC - reizdanja
  - Na Internetu – presnimke – nisu za pohranu

Rezultati znanstvenog projekta kao alat u službi zaštite digitalizacijom

- ploče su popisane maksimalno temeljito
- metapodaci – lokacija i fizičko stanje -omogućava izbor najbolje očuvanog primjerka
- kategorija vrste glazbe
- normirana polja autora i izvođača
- brojevi matrica i izvori (originalnost snimke) – omogućava vrednovanje i izbor prema kriterijima (domaći autori, izvođači, snimke, zapažene u društvenim krugovima)

PITANJA:

- Kako koordinirati zaštitu i digitalizaciju fizički ugroženih gramofonskih ploča na 78 o/min?
- Može li postojanje e-diskografije potaknuti institucije različitih profila na zajednički nastup u digitalnom očuvanju?
- Tko vi se htio pobrinuti za cjelovito pokrivanje specifičnog medija koji se povijesnim igrama našao na više mjesta - šelakice?

